

СЎЗ САНЪАТИ ХАЛҚАРО ЖУРНАЛИ

8 ЖИЛД, 1 СОН

МЕЖДУНАРОДНЫЙ ЖУРНАЛ ИСКУССТВО СЛОВА

ТОМ 8, НОМЕР 1

INTERNATIONAL JOURNAL OF WORD ART

VOLUME 8, ISSUE 1

СЎЗ САНЪАТИ ХАЛҚАРО ЖУРНАЛИ

МЕЖДУНАРОДНЫЙ ЖУРНАЛ ИСКУССТВО СЛОВА | INTERNATIONAL JOURNAL OF WORD ART

№1 (2025) DOI <http://dx.doi.org/10.26739/2181-9297-2025-1>

Бош муҳаррир:

Тўхтасинов Илҳом

п.ф.д., профессор (Ўзбекистон)

Бош муҳаррир ўринбосари:

Главный редактор:

Тўхтасинов Илҳом

д.п.н., профессор (Ўзбекистон)

Заместитель главного редактора:

Editor in Chief:

Tuhtasinov Ilhom

DSc. Professor (Uzbekistan)

Deputy Chief Editor

ТАҲРИРИЙ МАСЛАҲАТ КЕНГАШИ

Назаров Бахтиёр

академик. (Ўзбекистон)

Якуб Умарўгли

ф.ф.д., профессор (Туркия)

Алмаз Улви Биннатова

ф.ф.д., профессор (Озарбайжон)

Бокиева Гуландом

ф.ф.д., профессор (Ўзбекистон)

Миннуллин Ким

ф.ф.д., профессор (Татаристон)

Махмудов Низомиддин

ф.ф.д., профессор (Ўзбекистон)

Керимов Исмаил

ф.ф.д., профессор (Россия)

Жўраев Маматкул

ф.ф.д., профессор (Ўзбекистон)

Куренов Рахиммамад

к.ф.н. (Туркменистон)

Кристофер Жеймс Форт

Мичиган университети (АҚШ)

Умархўжаев Мухтор

ф.ф.д., профессор (Ўзбекистон)

Мирзаев Ибодулло

ф.ф.д., профессор (Ўзбекистон)

Болтабоев Ҳамидулла

ф.ф.д., профессор (Ўзбекистон)

Дўстмухаммедов Хуршид

ф.ф.д., профессор (Ўзбекистон)

Лиходзиевский А.С.

ф.ф.д., профессор (Ўзбекистон)

Сиддикова Ирода

ф.ф.д., профессор (Ўзбекистон)

Шиукашвили Тамар

ф.ф.д. (Грузия)

Туробов Бекпулат

масъул котиб, PhD, доцент
(Ўзбекистон)

РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ

Назаров Бахтиёр

академик. (Ўзбекистон)

Якуб Умар оглы

д.ф.н., профессор (Туркия)

Алмаз Улви Биннатова

д.ф.н., профессор (Азербайджан)

Бакиева Гуландом

д.ф.н., профессор (Ўзбекистон)

Миннуллин Ким

д.ф.н., профессор (Татарстан)

Махмудов Низомиддин

д.ф.н., профессор (Ўзбекистон)

Керимов Исмаил

д.ф.н., профессор (Россия)

Джўраев Маматкул

д.ф.н., профессор (Ўзбекистон)

Куренов Рахиммамад

к.ф.н. (Туркменистон)

Кристофер Джеймс Форт

Университет Мичигана (США)

Умархаджаев Мухтар

д.ф.н., профессор (Ўзбекистон)

Мирзаев Ибодулло

д.ф.н., профессор (Ўзбекистон)

Балтабаев Ҳамидулла

д.ф.н., профессор (Ўзбекистон)

Дустмухаммедов Хуршид

д.ф.н., профессор (Ўзбекистон)

Лиходзиевский А.С.

д.ф.н., профессор (Ўзбекистон)

Сиддикова Ирода

д.ф.н., профессор (Ўзбекистон)

Шиукашвили Тамар

д.ф.н. (Грузия)

Туробов Бекпулат

отв. секретарь, PhD, доцент
(Ўзбекистон)

EDITORIAL BOARD

Bakhtiyor Nazarov

academician. (Uzbekistan)

Yakub Umarogli

Doc. of philol. scien., prof. (Turkey)

Almaz Ulvi Binnatova

Doc. of philol. scien., prof. (Azerbaijan)

Bakieva Gulandom

Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Minnulin Kim

Doc. of philol. scien., prof. (Tatarstan)

Mahmudov Nizomiddin

Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Kerimov Ismail

Doc. of philol. scien., prof. (Russia)

Juraev Mamatkul

Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Kurenov Rakhimmamed

Ph.D. Ass. Prof. (Turkmenistan)

Christopher James Fort

University of Michigan (USA)

Umarkhodjaev Mukhtar

Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Mirzaev Ibodulla

Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Boltaboev Hamidulla

Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Dustmuhammedov Khurshid

Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Lixodzievsky A.S.

Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Siddiqova Iroda

Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Shiukashvili Tamar

Doc. of philol. scien. (Georgia)

Turobov Bekpulat

PhD Ass. prof. Senior Secretary
(Uzbekistan)

PageMaker | Верстка | Саҳифаловчи: Хуршид Мирзахмедов

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz

ООО Tadqiqot город Ташкент,

улица Амира Темура пр.1, дом-2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; E-mail: info@tadqiqot.uz

Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz

Tadqiqot LLC The city of Tashkent,

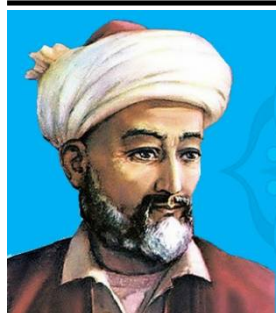
Amir Temur Street pr.1, House 2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; E-mail: info@tadqiqot.uz

Phone: (+998-94) 404-0000

1. Raxmatullaeva Guljaxon Normo‘min qizi INSON ICHKI OLAMI NEGATIV KONSEPTLARINING LINGVO-KOGNITIV TAHLILI (g`am-anduh (qayg`u), mahzunlik, iztirob konseptlari misolida).....	5
2. Xamrayeva Zebiniso Xaydarovna A COMPARATIVE STUDY OF THE COMPLEX SYNTACTIC CONSTRUCTIONS BASED ON ENGLISH LANGUAGE MATERIALS.....	11
3. Esanova Zebo Ikrom qizi ZAMONAVIY TILSHUNOSLIKDA DISKURS TUSHUNCHASI VA UNING O‘RGANILISHI.....	17
4. Abdullaeva Sanobar Bakhrillaevna BIBLICAL PHRASEOLOGY DESCRIBING THE SOCIAL POSITION OF A PERSON.....	23
5. Kozieva Iqbol Kamiljonovna METHODS OF ANTHROPOLOGICAL RESEARCH.....	27
6. Эпрашева Т.А. ХАЛҚАРО СОЛИҚ ХУЖЖАТЛАРИДА СОЛИҚ ТЕРМИНОЛОГИЯСИНИНГ ҚИЁСИЙ ВА ТИПОЛОГИК ТАҲЛИЛИНИ НАЗАРИЙ АСОСЛАРИ.....	35
7. Kushatova Nargiza Rustamovna TEODOR DRAYZERNING BAXTIQARO KERRI ROMANIDA XRONOTOP: ZAMON VA MAKONNING POETIK TASVIRI”.....	40
8. Ergashova Baxora Sayfillo qizi, Janna Tsulimova ИСПОЛЬЗОВАНИЕ НАСТОЛЬНЫХ ИГР В ОБУЧЕНИИ ИТАЛЬЯНСКОМУ ЯЗЫКУ КАК ИНОСТРАННОМУ: ОПЫТ И ПЕРСПЕКТИВЫ.....	47
9. Obloqulova O‘g‘iloy Abdurayim qizi MILLIY VA MADANIY QADRIYATLARNING REKLAMA MATNLARDA IFODALANISHI.....	51
10. Rakhimova Nodira Kamolovna INTERTEXTUALITY IN TRANSLATION: THEORETICAL INSIGHTS AND PRACTICAL APPROACHES.....	55
11. Xaydarova Nigora Tuxtasinovna GENDER MULOQOTINING PSIXOLOGIK ASOSLARI.....	66
12. Bekturodova Feruza Dilmurat qizi XITOIY TILIDAGI FIZIK ATAMALAR SHAKLLANISHINING LINGVISTIK TAMOIYILLARI.....	71
13. Boymurodova Dilafruz Dilshod qizi YAPON TILIDA YOZUV TIZIMI RIVOJLANISHI VA HIRAGANA, KATAKANA, KANJILARNING FONETIK KATEGORIYALARI.....	75
14. Gulzor Baxriddin qizi Temirova THE NATURE OF A JOURNALIST'S POSITION IN POLITICAL COMMENTARY AND ITS CONCEPTUAL ASPECTS.....	80
15. Aminova Lola Alimovna TURK TILIDA YAXSHI TILAK BILDIRISH VA ILTIFOT SO‘ZLARI.....	86
16. Najmiyeva Po‘lotoy Tilavmurodovna KELISHIK QO‘SHIMCHALARINING TARIXIY TADQIQI.....	94
17. Tilovova Go‘zal Rustamovna TERMINOLOGIYA VA LUG‘ATSHUNOSLIKNING O‘ZARO BOG‘LIQLIGI.....	99
18. Nilufar Abduraxmonova, Tirkashev Jasurjon Uktam o‘g‘li OTLARNING SEMANTIK TASNIFIDA XALQARO STANDART TEGLAH TIZIMLARIDAN FOYDALANISHNING NAZARIY ASOSLARI.....	103
19. Shoxida Ulugova Shoxruxovna POETIK NUTQDA INDIVIDUAL METAFORIK KONSEPTLARNING FAOLASHUVI.....	115
20. Lutfillovna Faxriniso Maxmudovna YAPON TILI IYEROGILFLARINING PAYDO BO‘LISH TARIXI.....	120

21. Eshanova Zilolaxon Qo‘chqarovna ISTIQLOL DAVRI O‘ZBEK SHE’RIYATIDA XALQ ERTAKLARI BADIY SINTEZI.....	125
22. Халмурадова Зебинисо Шавкатовна ИСПОЛЬЗОВАНИЕ АНТРОПОНИМОВ В ТЕКСТАХ АНГЛОЯЗЫЧНОЙ ХУДОЖЕСТВЕННОЙ ЛИТЕРАТУРЫ.....	132
23. Умитой Хушвақтова ЁЗУВЧИ ЗУЛФИЯ ҚУРОЛБОЙ ҚИЗИ АСАРЛАРИДА ПАРАЛИНГВИСТИК ВОСИТАЛАР.....	138
24. Alimova Sevara Farxadovna XITOIDA RANG MADANIYATINING KELIB CHIQISH.....	145
25. Fayzullaeva Zebuniso Abdulkarimovna DAS LEHREN DER MODI DER VERBEN DES DEUTSCHEN ANHAND DER TRADITIONELLEN UND NEUEN METHODEN.....	149
26. Razmuxamedova Fotima Jahongir qizi XITOI TILIDAGI QON-QARINDOSHLIK TERMINLARINING LINGVISTIK TAHLILI.....	154
27. Sayyora Tagaeva, SH.Mustanova MADANIYAT, BILIM VA TIL – SEMANTIK TIPOLOGIYA TALQINIDA.....	160
28. Odinoxon Qulmuradova JURNALISTIKADA DIALOGIK JANR TUSHUNCHASI, UNING O'ZIGA XOSLIGI VA TASNIFI.....	164
29. O‘ng‘alova Zulayho Xolboy qizi ASQAD MUXTOR ASALARIDA ZAMON, MAKON VA MUHIT TASVIRI.....	171
30. Xolida Yo‘ldasheva MATN TIPOLOGIYASIGA ANTROPOTSENTRIK YONDASHUV.....	177
31. Ibragimova Shahnoza Xalilovna LINGUOPOETIC AND LINGUISTIC FEATURES OF ERNEST HEMINGWAY’S NOVEL “A FAREWELL TO ARMS”.....	182
32. Sadriddinzoda Safiya Shaxobiddinovna AMPHIBOLOGY IN ENGLISH RELIGIOUS LEXICOLOGY.....	187
33. Esirgapov Mukhiddin Nizomiddinovich THE INFLUENCE OF THE INTERNET AND DIGITAL TECHNOLOGIES ON THE ENGLISH LANGUAGE....	193

INTERNATIONAL JOURNAL OF WORD ART

ISSN: 2181-9297

www.tadqiqot.uz

Lutfilloyeva Faxriniso Maxmudovna

Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent.

E-mail: niso@samdchti.uz

YAPON TILI IYEROGLIFLARINING PAYDO BO'LISH TARIXI

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15521363>

ANNOTASIYA

Mazkur maqolada Xitoy yozuvining Yaponiyada tarqalish tarixi, bu jarayonning murakkab va bosqichma-bosqich kechganligi yoritilgan. Asosan milodiy IV–VI asrlarda Koreya orqali kirib kelgan Xitoy iyerogliflari dastlab diniy va siyosiy maqsadlarda qo'llanilgan. Buddizmning kirib kelishi va uning adabiyotlari yozuvi Xitoy tilida bo'lgani sababli, bu yozuv Yaponiyada keng tarqalgan. Iyerogliflar dastlab chiroyli naqsh sifatida ko'rilgan bo'lsa-da, keyinchalik axborot tashuvchi vosita sifatida qadrlana boshlagan. Maqolada shuningdek, qadimgi Xitoy yilnomalari, muhr topilmalari va qadimiy yozma manbalar asosida Yaponiyada yozuv madaniyatining shakllanishi, shuningdek "kundoku" o'qish usuli, kanji, man'yogana, hiragana va katakana tizimlarining paydo bo'lishi kabi jihatlar ham yoritilgan. Xitoy yozuvi Yaponiya madaniyati va yozuv tizimining asosiy qismiga aylanganligi ta'kidlanadi.

Kalit so'zlar: Xitoy yozuvi, iyerogliflar, Yaponiya tarixi, kanji, buddizm, yozuv tizimi, koreys vositachiligi, kundoku, man'yogana, hiragana, katakana, qadimiy manbalar, madaniy almashinuv, yozuv evolyutsiyasi, Pekche, Xitoy-Yaponiya munosabatlari.

Лутфиллоева Фахринисо Махмудовна

Доктор педагогических наук, доцент.

E-mail: niso@samdchti.uz

ИСТОРИЯ ВОЗНИКНОВЕНИЯ ЯПОНСКИХ ИЕРОГЛИФОВ

АННОТАЦИЯ

В данной статье освещается история распространения китайской письменности в Японии, а также сложность и поэтапность этого процесса. Китайские иероглифы, проникшие в Японию в основном через Корею в IV–VI веках н.э., изначально использовались в религиозных и политических целях. Появление буддизма и тот факт, что буддийские тексты были написаны на китайском языке, способствовали широкому распространению китайской письменности в Японии. Хотя иероглифы поначалу воспринимались как красивые узоры, со временем они стали цениться как носители информации.

В статье также рассматриваются древнекитайские летописи, находки печатей и письменные источники, отражающие формирование письменной культуры в Японии, а также такие аспекты, как метод чтения «кундоку», происхождение систем письма кандзи, манъёгана,

хирагана и катакана. Подчеркивается, что китайская письменность стала неотъемлемой частью японской культуры и письменной системы.

Ключевые слова: китайская письменность, иероглифы, история Японии, кандзи, буддизм, система письма, посредничество Кореи, кундоку, манъёгана, хирагана, катакана, древние источники, культурный обмен, эволюция письменности, Пэкче, китайско-японские отношения.

Lutfilloyeva Fakhriniso Makhmudovna

Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences, Associate Professor.

THE HISTORY OF THE EMERGENCE OF JAPANESE CHARACTERS

ABSTRACT

This article explores the history of the spread of Chinese writing in Japan, highlighting the complexity and gradual nature of this process. Chinese characters, which entered Japan primarily through Korea during the 4th to 6th centuries CE, were initially used for religious and political purposes. The introduction of Buddhism and the fact that Buddhist texts were written in Chinese significantly contributed to the widespread adoption of Chinese writing in Japan. Although Chinese characters were initially perceived as beautiful patterns, over time they came to be valued as carriers of information. The article also examines ancient Chinese chronicles, seal discoveries, and written sources that reflect the formation of a written culture in Japan, as well as aspects such as the "kundoku" reading method and the origins of the kanji, man'yōgana, hiragana, and katakana writing systems. It is emphasized that Chinese writing has become an integral part of Japanese culture and its writing system.

Keywords: Chinese writing, characters, Japanese history, kanji, Buddhism, writing system, Korean mediation, kundoku, man'yōgana, hiragana, katakana, ancient sources, cultural exchange, writing evolution, Baekje, Sino-Japanese relations.

Xitoy yozuvining Yaponiyada tarqalishi uzoq va murakkab jarayon bo'lgan. Bu jarayon Yaponiyaning Xitoy bilan madaniy va savdo aloqalari kuchayishi bilan bog'liq bo'lib, asosan milodiy 4-6 asrlarda yuz bergan.

1. Ilk kirish va tarqalish Xitoy yozuvi Yaponiya hududiga birinchi navbatda Koreya orqali kirib kelgan. Koreys davlatlari, ayniqsa Pekche, Xitoy madaniyatiga yaqin bo'lgan va bu orqali Yaponiya bilan madaniy almashinuv yuz bergan. Ilk Xitoy yozuvlari Yaponiyada diniy va siyosiy maqsadlar uchun ishlatilgan, chunki Xitoy buddizmi va konfutsiylik orqali ta'sir qilgan.

2. Buddizm va yozuvning rivoji. Yaponiyaga Xitoydan Buddizmning kirib kelishi yozuvning keng tarqalishiga turtki berdi. Budda matnlari Xitoy iyerogliflari bilan yozilgan bo'lib, bu Yaponiyada Xitoy yozuvini tushunish va undan foydalanishni rivojlantirdi. Shu sababli, Xitoy yozuvi dastlab diniy matnlarni o'qish va yozish uchun ishlatilgan.

V-VI asrlargacha Yaponiyada yozuv bo'lmagan. Qadimda xitoy iyerogliflari yapon xalqiga chetdan olib kelingan metall idishlardagi o'ymakorliklar ko'rinishida uchragan. Uzoq vaqt davomida murakkab belgilar yaponlar uchun go'zal naqshdan boshqa narsa bo'lmagan, chunki xitoy va yapon tillari tuzilishi o'rtasidagi katta farq ularning ma'nosini darhol tushunishga imkon bermagan. Aynan o'sha davrlarda yapon xalqi o'zining milliy xalq qo'shiqlarini, afsonalari va rivoyatlarini og'zaki tarzda avloddan-avlodga yetkazib kelgan.

Dastlab yozuvga bo'lgan ehtiyoj bir qancha tarqoq shogunatlarning birlashib yaxlit bir davlat shakliga kelishi bilan boshlangan. Xitoy yozuvini tanlash o'sha davrda eng oqilona qaror bo'lgan, chunki Xitoy geografik jihatdan yaqin va siyosiy jihatdan Sharqdagi eng nufuzli davlat hisoblangan.

Birinchi iyerogliflar

Yaponiyada iyerogliflarning paydo bo'lish vaqtini taxminan 712-yilda yozilgan "Kojiki" matni orqali aniqlash mumkin. Ushbu asarda imperator Ojina haqida so'z yuritiladi va unda koreyalik elchining keltirgan sovg'alari haqida qayd etilgan:

「名和邇吉師、即論語十卷、千字文一卷、并十一卷、付 是人即貢進」 “Uning ismi Vani, va u orqali biz Lunyuyning o‘nta kitobi hamda Qianzi Wen kitobini oldik, jami o‘n birta”.[1.9]

Bu yozuv yaponlar Xitoydan iyerogliflarni qanday o‘zlashtirganliklari va ularni o‘z madaniyatiga qanday moslashtirganliklarini ko‘rsatadi. Vani ismli elchi orqali kelgan bu kitoblar yapon xalqi orasida yozuv madaniyatining paydo bo‘lishiga zamin yaratgan.

“Kojiki” asarida yozilishicha, yuqoridagi matn Pekche qiroli Kunchxo (346–375) davrida yozilgan. Biroq “Qianzi wen” kitobi VI asrning birinchi yarmida yaratilgan, shuning uchun imperator O‘jina bu kitobni Vanidan ololmagan. Bundan tashqari, “Nihon Shoki” (“Yaponiya annallari”, 720 yil) deb nomlangan boshqa bir qadimgi yapon manbasi mavjud bo‘lib, unda Kunchxo hukmronlik qilgan davr, ya‘ni IV asr o‘rtalaridagi Yaponiya tarixi tasvirlangan, lekin unda iyerogliflarning paydo bo‘lishi haqida hech narsa aytilmagan. Ushbu faktlar yuqoridagi versiyani jiddiy ravishda shubha ostiga qo‘yadi.

57-yilda Xitoy manbalarida Yaponiya (Va) dan Xitoyga birinchi missionerlar jo‘natilgan. O‘sha davrda Xitoyni Ikkinchi Xan sulolasi hukmronlik qilib boshqarar edi. Taxtda imperator Lyuy Syu (miloddan avvalgi 6 yil – milodiy 57 yil, hukmronlik yillari 25–57) bo‘lgan. Bu voqeani saroy tarixchisi Fan Ye ning(398–445) “Kechki Xan sulolasi tarixi” asarining “Sharqiy varvarlar” kitobida quyidagicha tasvirlab berilgan. “Jianwu Zhongyuan yilida (57-yil) Va davlati elchisi hurmat bajo keltirib, o‘zini Tayfu deb tanishtirdi. Na yerlari Va davlatining janubiy chegarasida joylashgan. Guon U-Ji [Lyuy Syu] elchiga ipli muhr in‘om qildi.”

Bu Xitoy tarixiy yilnomalarida Yaponiyaning eng qadimiy tilga olinishi sanaladi. Afsuski, Fan Ye imperatorning yapon elchisiga qanday muhr berganini aniq ko‘rsatmagan. Gap shundaki, Xitoyda bir nechta darajadagi muhrlar mavjud bo‘lgan: sariq ipli yog‘och muhr, qora ipli bronza muhr, ko‘k ipli kumush muhr va, nihoyat, eng yuqori daraja – binafsha ipli oltin muhr.

1784 yilda Sika-no-Sima orolida dehqonlar dalasini haydayotgan paytda tasodifan qadimiy oltin muhrni topib olishgan. Bu muhrda xitoy tilida 「漢委奴國王」 (“Kan no Va no Na no Kokuo”) degan so‘zlar o‘yilgan edi. XIX asrning oxiriga qadar bu muhr Ito yerining qiroliga tegishli deb hisoblanib, yozuvni “Kan no Ito no Kokuo”, ya‘ni “Xan sulolasiga tegishli bo‘lgan Itoning qirolligi” deb o‘qishgan. Itoning yeri hozirgi Fukuoka prefekturasidagi Ito yarim orolida joylashgan. 1892 yilda Miyake Yonekichi (1860–1929) bu belgilarni boshqacha o‘qib, ularni “Xan sulolasiga tegishli bo‘lgan Va davlatidagi Na yerining qirolligi” deb talqin qilgan. “Yana ham ertaroq — “Uch podshohlik tarixi” yilnomasiga ko‘ra, Na yerlari hozirgi Xakata shahri yaqinida joylashgan edi. Qizig‘i shundaki, hozir ham Xakata portini “Na-no tsu”, ya‘ni “Na yeri porti” deb atashadi. Miyake o‘sha topilgan oltin muhr aynan Na yerining hukmdoriga tegishli deb hisoblagan va bu muhr Fan Ye yozgan muhrning aynan o‘zi ekanligini aytgan. Bugungi kunda yapon olimlarining aksariyati ham shu fikrga qo‘shiladi. Shunday qilib, yaponlar nigohida iyerogliflar ilk bor naqsh sifatida emas, balki axborot tashuvchi belgi sifatida qabul qilingan.

57-yilda bo‘lib o‘tgan tashrifdan so‘ng Yaponiya va Xitoy o‘rtasidagi munosabatlar jadal rivojlana boshladi. Bunga misol qilib, 107-yilda Va davlati Xan sulolasining ikkinchi imperatoriga 160 nafar qullarni sovg‘a sifatida taqdim etdi. Bu vaqtda hokimiyat tepasida An Di (107-126-yillar hukmronlik qilgan) hukmronlik qilgan bo‘lib, u bu sovg‘ani qabul qilgan. Bundan tashqari, “Uch Shohlik Tarixi” asarida yana bir voqea haqida so‘z yuritiladi: 239-yilda Yamatai davlatining hukmdori Himiko o‘z nomidan boy sovg‘alar bilan Xitoy imperatori Minga elchi yuboradi va bularni evaziga Vey davlati tomonidan “Xitoyga do‘stona bo‘lgan Va davlati qirolichasi” (“Син Ги Бао”) unvonini, oltin tamg‘a va yuzta oynani hadya sifatida oladi. Shuningdek, Himikoning elchisi kumush tamg‘a ham olgan. Shundan boshlab, yaponlarning ko‘z o‘ngida iyerogliflar ilk bor naqsh sifatida emas, balki axborot tashuvchi vosita sifatida qabul qilina boshladi.

Xitoy yozuvining Yaponiyada tarqalishi

Shunday qilib, Yaponiyada xitoy iyerogliflari paydo bo‘ldi, lekin savol ochiq qoladi: qancha yaponlar ularni o‘qiy olgan? 57-yilda yapon elchisi Xitoy imperatori Lyuy Syu huzuriga kelganida, elchi a‘zolari imperator huzurida ishonchnoma hujjatlarini o‘qishlari kerak bo‘lgan. Bu, iyerogliflarni o‘qiy oladigan odamning (tarjimon yoki attashe) mavjudligini taxmin qiladi va shu sababli ba‘zi

ensiklopediyalar iyerogliflarning Yaponiyada I asrda paydo bo'lganini ta'kidlaydi. Biroq, bu holat iyerogliflarning yapon jamiyatiga chuqur kirib borishini hali ham isbotlamaydi.

Iyerogliflarning Yaponiyada keng tarqalishi faqat V-VI asrlarda yuz berdi. Koreya va Xitoy qit'alaridan kelgan ko'chmanchilar va ularning farzandlari yapon saroyida xizmat qilib, xalqdan yig'iladigan soliqlarni yozib borish va qo'shni davlatlar (Xitoy, Koreya) bilan aloqalarni boshqarish bilan shug'ullanishgan. Bundan tashqari, turli darajadagi yirik shaxslar o'zlarining avlodiy yozuvlari orqali o'zlaridan iz qoldirishga intilganlar. VI asrda Pekchedan buddizm kirib keldi. Bu hind dinining Osiyo qit'asi bo'ylab sayohat qilishi uchun taxminan ming yil o'tdi, shuning uchun buddizm ko'plab mamlakatlarning madaniyati, diniy fanlari va san'atini o'ziga singdirgan edi. Qadimiy ko'p xudolarni e'tiqod qiluvchi shinto dinidan farqli o'laroq, buddizm markazlashtirilgan hokimiyatni mustahkamlashga yordam berdi va shu sababli imperatorlar uchun bu din juda foydali bo'ldi. O'sha davrda shogun Shotoku (asl ismi — Umayado, 574-622-yillar) buddizmga davlat dini maqomini berdi. Yaponiyada buddizm adabiyotining xitoy va sanskrit tillarida paydo bo'lishi yozuvga bo'lgan qiziqishni oshirishda xizmat qildi. Asta-sekin buddizm ma'badlari ma'rifat markazlariga aylantirildi hamda bo'lajak amaldorlar va zodagon oilalarning bolalari yozuvga o'rgatila boshladi.

Xitoy yozuvi (kanbun)

Yaponiyada xitoy yozuvi yangi paydo bo'lganida, yaponlar grammatika qoidalariga qat'iy rioya qilishar va xitoy tili fonetikasi orqal so'zlarni talaffuz qilishga harakat qilishar edi. Quyida keltirilgan matn xitoy tilida yozilgan bo'lib, muallifi Yaponiyalik imperatorning nabirasi Kadono Okimi bo'lgan. Bu matn yaponlar tomonidan yozilgan xitoy she'riyati to'plamidan olingan — 「飲風」 (Kaifusou).

Oq olxo'ri gullab turibdi.

Go'zal bulbul kuylamoqda...

Maftunkor qo'shiq sehrli oqim kabi taralmoqda... (Muallif tarjimai)

Vaqt o'tishi bilan yapon millati xitoy iyerogliflarini o'zining ona tili matnlarini yozishda, milliy til talabi asosida ifodalashda hamda xitoy matnlarini yapon tili o'qilish usuli qoidalariga asosida o'z tillariga mos yo'llarda o'qishni boshlashdi. Masalan, dastlab iyeroglif 春 «bahor» faqat [shun] deb o'qilardi, bu o'sha paytdagi xitoy tiliga mos kelardi, ammo keyinchalik [haru] deb o'qila boshlandi, ya'ni yaqin ma'noli vago (yamato-kotoba) so'zidan foydalanildi. Shuningdek, iyerogliflarning tartibi e'tiborga olinmay, ona tilining grammatikasiga mos ravishda o'qilish boshlandi. Shu tariqa, xitoy tili – kangoda yozilgan matnlarni og'zaki usulda yapon tili leksikasiga asoslanib mutoala qila boshlagan. Yaponlar xitoy matnini yapon tilda o'qishga jarakat qildilar. Bunday o'qish usuli “kundoku” deb atalgan va shu tarzda yapon tilidagi so'zlar va fikrlarni xitoy iyerogliflari bilan yozish tendensiyasi yuzaga kelgan. “Kundoku” usulida o'qishni osonlashtirish uchun turli belgilar qo'llangan, ular umumiy tarzda “kunden” deb atalgan. Xitoy va yapon tillari o'rtasidagi katta farqqa qaramay, Nara davriga (710-794) qadar Xitoy tili Yaponiyada rasmiy yozuv tili sifatida qabul qilingan. Faqat davlat hujjatlari emas, balki shaxsiy xatlar va yozuvlar ham xitoy tilida yozila boshlagan.

Kanji – Xitoy iyerogliflari: Yaponlar Xitoy yozuv tizimini moslashtirishga harakat qildilar. Natijada kanji — Xitoy iyerogliflari Yapon tilida ham qo'llaniladigan yozuv tizimiga aylandi. Kanji tizimi Yaponiya tili uchun maxsus ishlab chiqilmagan bo'lsa-da, u asta-sekin yapon tiliga moslashib, tilni ifodalashda qulaylashgan. Man'yogana va Hiragana, Katakana: Yapon millati faqat Xitoy iyerogliflarini emas, balki fonetik tizimlarni ham rivojlantirdilar. Milodiy 8-9 asrlarda, man'yogana — Xitoy iyerogliflarining fonetik ma'noda ishlatilishi paydo bo'ldi. Bu Yapon yozuvining o'ziga xos shakllari bo'lgan hiragana va katakana yozuv tizimlarining kelib chiqishiga olib keldi. Bu yozuv tizimlari kanjiga qo'shimcha sifatida fonetik tovushlarni ifodalashda foydalanildi. Yaponiyadagi aristokratiya, xususan imperator saroyi, Xitoy yozuvi va adabiyoti bilan faol shug'ullanib, uni yuqori darajada qadrladi. Bu yozuv Yaponiyaga Xitoy madaniy merosini olib kirib, ilm-fan, falsafa va adabiyotning rivojlanishiga katta hissa qo'shdi. Natijada, Xitoy yozuvi Yaponiya madaniyati va yozuvi tizimining asosiy qismiga aylandi va hozirgi kungacha kanji shaklida keng qo'llanilmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Альпатов В.М. Язык и общество. -М.: Муравей, 2003. – 208 С.
2. Судо К. Японская письменность от истоков до наших дней. -М.:АСТ: Восток-Запад, 2006. – 139 С.
3. Стаут, Тимоти Г. Японские иероглифы для начинающих / Т. Г. Стаут, К. Хаконэ; пер. с англ. Н. В. Надёжкиной. – Москва: Издательство АСТ, 2019. – 320 с.: ил. – (Школа японского языка).
4. Сыромятников Н.А. Классический японский язык: - М.: Восточная Литература РАН, 2002.-40 с.
5. Стрижак У.П. Система обучения иероглифической письменности (японский язык): Автореф.дис...д-ра пед.наук.- Москва, 2005. – 32 с.
6. Резаненко В.Ф. Семантическая структура иероглифической письменности. - Киев: КГУ, 2002. –132 с.
7. Маевский Е.В. Графическая стилистика японского языка. - М.: Муравей-Гайд, -2010. – 116 с.
8. Карпека Д.А. Грамматика японского языка.-Санкт-Петербург: Восточный-экспресс, 2018. -573 с.
9. Воробьева Г. Сказки об иероглифах. Часть.1. ОсОО Лакпринт, 2007. -182 с.
10. Konno Shinji. 日本語の歴史.ふくろの本、2015. – 139 P.

СЎЗ САНЪАТИ ХАЛҚАРО ЖУРНАЛИ

8 ЖИЛД, 1 СОН

МЕЖДУНАРОДНЫЙ ЖУРНАЛ ИСКУССТВО СЛОВА

ТОМ 8, НОМЕР 1

INTERNATIONAL JOURNAL OF WORD ART

VOLUME 8, ISSUE 1

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz

ООО Tadqiqot город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; E-mail: info@tadqiqot.uz

Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz

Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; E-mail: info@tadqiqot.uz

Phone: (+998-94) 404-0000